

SPIS TREŚCI

Przedmowa	XI
-----------------	----

1

Systemy eksperckie w inżynierii produkcji	1
---	---

1.1. Wstęp	1
------------------	---

1.2. Opis problematyki systemów eksperckich	2
---	---

1.2.1. Istota działania systemów eksperckich	2
--	---

1.2.2. Ogólna struktura systemów eksperckich	4
--	---

1.2.3. Etapy przetwarzania wiedzy w systemach eksperckich	5
---	---

1.2.3.1. Pozyskiwanie wiedzy	5
------------------------------------	---

1.2.3.2. Metody reprezentacji wiedzy	7
--	---

1.2.3.3. Zapis programowy bazy wiedzy systemu eksperckiego	8
--	---

1.2.3.4. Zasady konstruowania systemów eksperckich w aspekcie procesu przetwarzania wiedzy	8
--	---

1.3. Przykłady zastosowania systemów eksperckich w technologicznym przygotowaniu produkcji	9
--	---

1.3.1. Podstawowe założenia	9
-----------------------------------	---

1.3.2. Etapy i problemy decyzyjne w technologicznym przygotowaniu produkcji	10
---	----

1.3.3. Wielowariantowa struktura procesu technologicznego	11
---	----

1.3.4. Struktura systemu eksperckiego	13
---	----

1.3.5. Metody przetwarzania wiedzy technologicznej	14
--	----

1.3.5.1. Metody pozyskiwania wiedzy	15
---	----

1.3.5.1.1. Pozyskiwanie wiedzy z zastosowaniem papierowych formularzy wiedzy	16
--	----

1.3.5.1.2. Pozyskiwanie wiedzy z zastosowaniem elektronicznych formularzy wiedzy	17
--	----

1.3.5.1.3.	Ocena pozyskanej wiedzy	22
1.3.5.2.	Reprezentacja wiedzy dokładnej	24
1.3.5.2.1.	Reprezentacja regułowo-ramowa	24
1.3.5.2.2.	Reprezentacja obiektowa	28
1.3.5.3.	Reprezentacja wiedzy przybliżonej	31
1.3.5.4.	Zapis bazy wiedzy technologicznej	33
1.3.5.4.1.	Zastosowanie szkieletowego systemu eksperckiego	33
1.3.5.4.2.	Zastosowanie metody obiektowej	37
1.3.6.	Metody reprezentacji danych dla potrzeb systemu eksperckiego	47
1.3.6.1.	Reprezentacja konstrukcji elementów maszyn	47
1.3.6.1.1.	Symboliczna reprezentacja konstrukcji	47
1.3.6.1.2.	Obiektowa reprezentacja konstrukcji	51
1.3.6.2.	Reprezentacja struktury procesu technologicznego	55
1.3.6.2.1.	Symboliczna reprezentacja struktury	55
1.3.6.2.2.	Obiektowa reprezentacja struktury	58
1.3.6.3.	Tworzenie związków między reprezentacjami	59
1.3.6.3.1.	Tworzenie związków między reprezentacjami symbolicznymi	59
1.3.6.3.2.	Tworzenie związków między reprezentacjami obiektowymi	63
1.3.6.4.	Zastosowanie baz danych w projektowaniu procesu technologicznego	68
1.3.7.	Przebieg projektowania procesu technologicznego wspomaganego systemem eksperckim	72
1.3.7.1.	Projektowanie procesów technologicznych elementów obrotowosymetrycznych	72
1.3.7.1.1.	Dobór materiału wejściowego	72
1.3.7.1.2.	Dobór rodzaju i kolejności operacji technologicznych	76
1.3.7.1.3.	Dobór struktury operacji technologicznej obróbki skrawaniem	76
1.3.7.1.4.	Dobór stanowisk technologicznych	78
1.3.7.2.	Projektowanie procesów technologicznych korpusów	81
1.4.	Przykłady zastosowania systemów eksperckich w zarządzaniu produkcją ...	99
1.4.1.	Problemy decyzyjne w zarządzaniu produkcją	99
1.4.2.	System ekspercki wspomagający organizację cyklu produkcyjnego ...	100
1.4.2.1.	Organizacja cyklu produkcyjnego	100
1.4.2.2.	Podstawowe założenia	101
1.4.2.3.	Środowisko programowe G2	102
1.4.2.3.1.	Specyfika środowiska G2	102
1.4.2.3.2.	Budowa aplikacji G2	104
1.4.2.4.	Struktura systemu eksperckiego	104
1.4.2.5.	Reprezentacja informacji o zleceniu produkcyjnym	106
1.4.2.6.	Reprezentacja wiedzy o organizacji cyklu produkcyjnego	107
1.4.2.7.	Przebieg wnioskowania	109
1.4.2.8.	Przykład organizacji cyklu z zastosowaniem systemu eksperckiego	110
1.4.3.	Zastosowanie systemów eksperckich w harmonogramowaniu produkcji	115
1.4.3.1.	Problematyka sterowania produkcją i harmonogramowania	115
1.4.3.2.	Charakterystyka problemów harmonogramowania	115
1.4.3.3.	Metody rozwiązywania problemów harmonogramowania	117
1.4.3.4.	Zastosowanie reguł priorytetu w sterowaniu produkcją i harmonogramowaniu	118
1.4.3.5.	Etapy procesu sterowania produkcją w gnieździe wytwórczym	119
1.4.3.5.1.	Określenie danych wejściowych	120
1.4.3.5.2.	Wybór kryterium celu	120
1.4.3.5.3.	Wybór reguły priorytetu	121
1.4.3.5.4.	Symulacja przebiegu produkcji	121

1.4.3.5.5.	Ocena uzyskanych wyników	122
1.4.3.6.	Budowa i działanie systemu eksperckiego wspomagającego harmonogramowanie produkcji w gnieździe wytwórczym	122
1.4.3.6.1.	Moduł doboru reguł priorytetu	124
1.4.3.6.2.	Moduł symulacji przebiegu produkcji	126
1.4.3.6.3.	Moduł oceny harmonogramów	130
1.4.3.6.4.	Dobór układu kryteriów	131
1.4.3.7.	Przykład sterowania i harmonogramowania produkcji w gnieździe wytwórczym	133
1.4.3.7.1.	Dane wejściowe – stanowiska w gnieździe	133
1.4.3.7.2.	Dane produkcyjne	133
1.4.3.7.3.	Wybór reguły priorytetu	134
1.4.3.7.4.	Symulacja przebiegu produkcji	137
1.4.3.7.5.	Ocena wyników	144
1.4.3.7.6.	Podsumowanie	148
1.4.4.	System ekspercki wspomagający sterowanie przepływem produkcji rytmicznej	148
1.4.4.1.	Zakłócenia w przepływie produkcji rytmicznej	148
1.4.4.2.	Istota działania i struktura opracowanego systemu	150
1.4.4.3.	Model przepływu produkcji rytmicznej	151
1.4.4.3.1.	Reprezentacja przebiegu produkcji	152
1.4.4.3.2.	Reprezentacja danych o zakłóceniu	153
1.4.4.4.	Metoda redukowania opóźnień w systemie produkcji rytmicznej	154
1.4.4.4.1.	Przesunięcie zadań	154
1.4.4.4.2.	Stany przejściowe	155
1.4.4.4.3.	Redukowanie opóźnień	157
1.4.4.5.	Reprezentacja wiedzy	158
1.4.4.6.	Moduł wnioskowania	161
1.4.4.7.	Przykład 1	163
1.4.4.8.	Przykład 2	167
1.5.	Podsumowanie	170
Literatura	173	

2

Sieci neuronowe w inżynierii produkcji	177	
2.1. Wstęp	177	
2.2. Algorytmy sieci neuronowych	178	
2.2.1. Ogólna charakterystyka sieci neuronowych	178	
2.2.1.1.	Przegląd zadań spełnianych przez sieci neuronowe	179
2.2.1.2.	Taksonomia sieci neuronowych	179
2.2.2. Samoorganizująca się mapa cech	180	
2.2.2.1.	Podstawowe zależności	181
2.2.2.2.	Normalizacja wektora wejściowego i wagowego	182
2.2.2.3.	Funkcja celu uczenia konkurencyjnego	183
2.2.2.4.	Problem „zmęczenia” neuronów	184
2.2.2.5.	Algorytm sieci Kohonena	185
2.2.2.6.	Miara nierównomierności organizacji neuronów	187
2.2.3. Teoria rezonansu adaptacyjnego	188	
2.2.3.1.	Sieć ART1	189

2.2.3.2.	Sieć Fuzzy ART	191
2.2.3.3.	Sieć ARTMAP	193
2.2.3.3.1.	Liczba prezentacji listy wejściowej	197
2.2.3.4.	Wady sieci neuronowych ART	197
2.2.3.4.1.	Niewłaściwe klasyfikowanie podzbiorowych wektorów wejściowych	198
2.2.3.4.2.	Kolejność prezentacji wektorów wejściowych	199
2.3.	Zastosowanie sieci neuronowych do grupowania postaci konstrukcyjnych elementów maszyn	201
2.3.1.	Metody badania podobieństwa elementów maszyn	201
2.3.1.1.	Metody badania podobieństwa	203
2.3.1.2.	Sposób opisu elementów	204
2.3.1.3.	Klasyfikacja	206
2.3.1.4.	Rozpoznawanie obrazów	207
2.3.1.5.	Grupowanie	208
2.3.2.	Reprezentacja geometrycznej postaci konstrukcyjnej	210
2.3.2.1.	Podstawy reprezentacji postaci konstrukcyjnej	210
2.3.2.2.	Metody opisu geometrycznej postaci konstrukcyjnej	211
2.3.2.3.	Zbiory uczące elementów maszyn	213
2.3.3.	Grupowanie elementów z zastosowaniem sieci Kohonena	217
2.3.3.1.	Parametry architektury sieci	217
2.3.3.1.1.	Funkcje współczynnika uczenia sieci $\eta(t)$	218
2.3.3.1.2.	Funkcje sąsiedztwa $A(t)$	219
2.3.3.2.	Algorytmy uczenia sieci	220
2.3.3.3.	Błąd uczenia sieci Kohonena	222
2.3.3.4.	Analiza wyników działania sieci Kohonena	224
2.3.3.4.1.	Podobieństwo elementów maszyn	226
2.3.3.4.2.	Metoda formowania grup	226
2.3.3.4.3.	Granica podobieństwa dendrogramu	227
2.3.3.5.	Przykład zastosowania metody badania podobieństwa elementów maszyn	230
2.3.4.	Grupowanie elementów z zastosowaniem sieci typu ART1	244
2.3.4.1.	Parametry architektury sieci ART1	244
2.3.4.2.	Przykład zastosowania sieci ART1 do badania podobieństwa elementów maszyn	245
2.4.	Sieci neuronowe w technologii grupowej	247
2.4.1.	Podstawy i zastosowanie technologii grupowej	247
2.4.2.	Metody opisu elementów maszyn	251
2.4.2.1.	Podstawy metod opisu elementów maszyn	251
2.4.2.2.	Reprezentacja cech wpływających na dobór technologii	252
2.4.2.2.1.	Metoda kodowania cech	255
2.4.2.2.2.	Funkcje transformujące	260
2.4.2.3.	Metoda detekcji wybranych cech wpływających na technologię	274
2.4.3.	Grupowanie elementów maszyn z zastosowaniem sieci Kohonena	275
2.4.3.1.	Opracowanie architektury sieci	275
2.4.3.2.	Modyfikacja algorytmu dwupoziomowej sieci typu Kohonena	275
2.4.3.3.	Przykład zastosowania dwupoziomowej sieci Kohonena do grupowania elementów maszyn	278
2.4.4.	Wykorzystanie sieci typu ARTMAP jako narzędzia technologii grupowej	300
2.4.4.1.	Zmodyfikowany algorytm sieci ARTMAP	300

2.4.4.2.	Parametry architektury sieci ARTMAP	304
2.4.4.3.	Przykład zastosowania sieci ARTMAP do grupowania elementów maszyn	304
2.5.	Podsumowanie	307
	Literatura	308

3

Zastosowanie sieci semantycznych do szacowania kosztów produkcji 315

3.1.	Wstęp	315
3.2.	Zasada działania sieci semantycznych	316
3.2.1.	Języki programowania stosowane w sztucznej inteligencji	319
3.3.	Zastosowanie sieci semantycznych do szybkiego szacowania kosztów produkcji	319
3.3.1.	Metody określania kosztów produkcji	319
3.3.1.1.	Podział kosztów własnych	320
3.3.1.2.	Kalkulacja kosztów	322
3.3.1.3.	Szacowanie kosztów produkcji	323
3.3.2.	Metody badania podobieństwa, opisu cech i klasyfikacji elementów	324
3.3.2.1.	Klasyfikatory	326
3.3.2.2.	Obiekty elementarne	327
3.3.3.	Reprezentacja cech konstrukcyjno-technologicznych elementów maszyn	328
3.3.3.1.	Dobór cech opisujących elementy	330
3.3.3.1.1.	Opis elementu typu <i>Walek</i>	330
3.3.3.1.2.	Opis elementów typu <i>Tuleja</i>	343
3.3.3.1.3.	Opis elementów typu <i>Tarcza</i>	347
3.3.3.1.4.	Opis elementu typu <i>Korpus</i>	350
3.3.4.	Określanie podobieństwa elementów maszyn	354
3.3.4.1.	Miara podobieństwa konstrukcyjno-technologicznego	355
3.3.4.2.	Przykład opisu i obliczania stopnia podobieństwa pary elementów	357
3.3.5.	Szacowanie kosztów wytwarzania	360
3.3.5.1.	Wskaźnik podobieństwa kosztów produkcji	362
3.3.5.2.	Znaczenie wag gałęzi sieci semantycznej	362
3.3.5.3.	Koncepcja aktualizacji bazy danych	364
3.3.6.	Opis komputerowego systemu szacowania kosztów wytwarzania	367
3.3.6.1.	Ogólne dane o systemie	367
3.3.6.2.	Moduł wprowadzania opisu elementu	369
3.3.6.3.	Moduł badania podobieństwa konstrukcyjno-technologicznego	370
3.3.6.4.	Pozostałe moduły programu	372
3.3.7.	Badanie relacji między podobieństwem konstrukcyjno-technologicznym i kosztami wytwarzania	375
3.3.7.1.	Opis metody testowania	375
3.3.7.2.	Zastosowanie metody do elementów typu <i>Walek</i>	376

3.3.7.2.1. Dobór wag gałęzi sieci szkieletowej	378
3.3.7.2.2. Szacowanie kosztu wytwarzania przykładowego elementu typu <i>Walek</i>	383
3.3.7.3. Zastosowanie metody do elementów typu <i>Korpus</i>	384
3.3.7.3.1. Dobór wag gałęzi sieci szkieletowej	388
3.3.7.3.2. Szacowanie kosztu wytwarzania przykładowego elementu typu <i>Korpus</i>	394
3.4. Podsumowanie	396
Literatura	397

4

Algorytmy genetyczne w inżynierii produkcji	399
4.1. Wstęp	399
4.2. Zasada działania algorytmów genetycznych	399
4.3. Przypadki zastosowania algorytmów genetycznych	404
4.3.1. Ogólna charakterystyka zastosowań	404
4.3.2. Zarządzanie produkcją	404
4.3.3. Budowa maszyn	407
4.3.4. Eksploatacja maszyn	409
4.3.5. Rozmieszczanie elementów (<i>lay-out</i>)	410
4.3.6. Inne zastosowania praktyczne	411
4.4. Zastosowanie algorytmu genetycznego do harmonogramowania produkcji	414
4.4.1. Założenia metodyki	414
4.4.2. Sekwencyjna praca gniazda	414
4.4.2.1. Opis systemu produkcyjnego	414
4.4.2.2. Struktura ciągu kodowego	415
4.4.2.3. Analiza wyników	419
4.4.3. Dowolna praca gniazda	419
4.4.3.1. Opis systemu produkcyjnego	419
4.4.3.2. Struktura ciągu kodowego	420
4.4.3.3. Analiza wyników	424
4.4.4. Elastyczny system produkcyjny	424
4.4.4.1. Opis systemu produkcyjnego	424
4.4.4.2. Struktura ciągu kodowego	427
4.4.4.3. Analiza wyników	429
4.5. Organizacja procesu montażu	430
4.5.1. Problem montażu podzespołów z zastosowaniem wielogłowicowych maszyn montażowych	430
4.5.2. Struktura ciągu i stosowane operatory	436
4.5.3. Analiza wyników	441
4.6. Podsumowanie	448
Literatura	449
Skorowidz	453